

ЭКОНОМИКАНЫҢ ЭГЕ БАЖЫ
Ө Г - Б Ү Л Е Д Е

3-кү арын. 1986 ч. июнь 20

ГНЕСИНЧИЛЕР
ОЙНАП ТУР

Шуй суурун Култура бажыныга ол хун кижи бажы кызыр болган. Москвага эртем-билиг чедип алгаш, чок-та чаа келген анык артистер — гнесинчилер «Аржаа» деп шизин биске ойнап бердлер.

Суурун чурттакчыларын-дан алгаш, чокта малчын-нар-биле кады 800 кижиге ийи удаа оюн көргүскен. Сал-лерге четтирдилс, анык-тар!

А. КАНЧЫР.

Бай-Тайга район.

ЧАДАГАНЫН
САЛЫР ЭВЕС

Кара-Чыраа ордумак шко-лазынын башкысы Т. Баа-зыр багга, мадлинага, баянчыга, игилге, чадаганга ойнаар, хомустар кижиге. Ол доокан учулишкенине белек кылдыр үш баянчыны, бир чадаганын чаап берген.

Тору тоуну келип алгаш, узун хомус кылдыр аян гу-дуптарга, көркүчүлөр аажок сонугуулар. Оттук-оол Мон-гуш, Аргар-оол Ондар болгаш оон өске-даа өөреникчилер башкызында дурак чок ой-нап турар. Оон уруглары Се-читмаа, Чечекмаа, Шорааа база хөгжүмчүлөр болган. Ча-даганын холдан салбас ада-мын дөзөн уруглары ури түл көрүлдөнгө илелдиги-лик кирип турарлар.

Б. ОНДАР.

Сүт-Хөл район.

САГЫШ АМЫР
ӨЗҮП ТУРАР

Тээли суурда «Аян» үрү-дар садингше чус ээзоби чаштар сагыш амыр өзүп ту-рар. Күш-ажылга ынак, «а-депиг кижилер кылдыр ола-ры экин Чимит-оол, хөг-жүм башкысы 3. Чамыяк, ки-жиликчи башкылар Ч. Ба-йыр-оол, Е. Хомушук, Е. Маа-дыр-оол, В. Салмак олар өн-рөдип, кижикчилер турар. Та-ва, узбек ташыларын күөс-дип турарын көргө, кижиге мадап хамас.

Бо чылын школага дөргө ийи уругларын үзүр. Олар-нын арзында мези уруу Чойганмаа база бар. Ийи уруун бир хардан эгелер бо-саликке өскөн. Ынтыгаш чаштарга ээлдер, нелерин со-луп турар башкыларга өөсүп четтирдил. Күрүм уруглар дээш сагыш салып, не кижик ажилдарына таарымчалыг байлады тургузуп тур-ро өөрүнүгү.

Е. ИРГИТ.

КААСТАЛГА
ЧОК НОМ

Уругларга номнар чараш тууртары-биле мылалыр. Ча-гаалын утказында таарым-чал өнүгүт эвес-даа тууртун-ны чуртупар чуртукчулар бис-те бар. Ындыг турбурже, Ты-ванын ном үндүрер черине К. Бижекте «Улук» деп ому-нун каадалгазды чегей бол-ган. Номунч утказы уруглар-га таарымчал, өөренигил, кижикчилер уткалыг. Шкста-назы четпези уругларга таар-ымчал бо нолда каракаа ыд-дигер урук эвеш.

Номчул билбес уругларга ада-илер чуртукту көргүзүп тургаш, тайылбырлар болгаш Оларга билигилер, чаагач-чыг чуртуктар нолда чок. Дөдөлгөн биле хамараак «Деп тоолуу сөөлүг армыда чуртуктарын тоолукчу кыл-дыр көргүскөн болза эки. Ыд-дыг чараш куштар, дикч-амытандар, хаас-чараш бөд-дус дугайын чугаалап турда, «Аврора» чуруп кааны ча-гаалдын утказын дүүшүс.

Сонугурадыктар чүдү — номунч даштыгы кевери, аяч. Оон адын бөдүүн кылдыр адаан болза эки «Аврора» адаан турда. «Чалын Га-ва», «Леннига» дээш шү-лүктөр школага өөреникчи ту-рарларга арай жарын.

Ынтыгаш номунч утказын-га урук каадалгазды дүгүчү турар болза эки. Уругларын хар-назын азын-биле со-чуургалыгын негелде-ле-регилер өөреник көөрү ар-кы эвес. Номнар чаштарынга угаан-медер өүлдөзүгү-лик болур. Тыва ылды бич-к уругларга бижитилген чогаалдар эвеш. Ховар пар-латтыл турар номоази илүгү (бисте мыдыг арга чка-да болза), кижикчилер у-кулдыг чуртуктар кылдыр каа-таары күзүңгилер.

С. ООРЖАК.

Башкы.

168 муң ажыг номнарлыг, инитий-биле 12 муң ажыг номчуучулар келер Кызыл-Мажалыктың төп библиотек-сы доктаамал ажиллап ту-рар. Оон ажилдачыларында методист Марина Сагыз ажи-лыкта махтаалыг. Ол суур-ну библиотеканын ажил-дачыларына методиктиг ар-га-сумелерин берип, дулаан

турар. Районнуң библиотек-а ажилдачыларынын сем-налары эртеринге база чогаалчы үдүн кирип кел-ген.

ЧУРУКТА: Барын-Хемчи-тин Кызыл-Мажалыкта ра-йон библиотеканын методис-ти Марина Айлаар-оолова Сагыз.

О. ОХЕМЧИКТИН ФОТОСУ.

ДАДЫГЫШКЫН ШЫЛГАЛДАЗЫ

(ӨӨРЕНИКЧИЛЕРНИН БУДУРЛУГЕ БРИГАДАЛАРЫ-НЫН VIII КАА-ХЕМ РАЙОН СЛЕДУНДАН).

Сарыг-Септин № 2 ортук шко-лазынын будурлуге бижитил-гизиле төвү суур келдэ-зинде, Мерген дөмнүн уулу д-левскээр-даа дөмгө, бод-дус-чурмалы чараш черде турар.

Район слэдуу манас тал-сакныда чалчыл бугулар эр-тирп турар таварылга эвес. Бо будурлуге бригадалыг тур-густуну келгенниң үзүмдө эки көргүзүлгө чедип ап, материалдыг баазаны элден бижиккан, шынар талзын-биле өскөргөдү. Ол брига-дын келгенниң көдөз ажи-гай мергелдеринин тал-зын-биле эртин турар кон-курстарга бирги чери болгаш шанналыг черлерин докт-амал ап келген. Олар бүгү-дөзүлгө конкурсуунуң 8-өгүсү публиканна 18, районнуң 32 чемпионнарын өстүрүп белек-кээн. Бригада келгенниң де-ден 37 сааныч. 23 чолвач, 29 механизатор районнуң сов-хозтарынын будурлугезинде ажиллап турар. Он бир чат дургусуна 31 кижиге туртуп лэди өөрелдиге черлерин, 38 кижиге Тыванын көдөз ажи-гай техникуму дооску. Эрткен чылдагы күш-ажи-гай семестре 60 тонна карго-фелдан, 28 тонна калустан ажаап өстүргөн.

Ам база бир өөрелдиге чы-лы төнүп, бешки үдүн боту-нун эргезинге кирип, күш-ажылдыг дадыгышкынын шыналдагы эгелдес.

Айттыгаш шагылда район слэдуун киржикчилери тур-галын дөкөзүлгө ажилга дөрт-бузукчутай чыкка-лыктанар.

Будурлуге бригадаларынын командирлери рапорттоолу бериптир билек, ВЛКСМ Каа-Хем райкомунун биз-и

секретары С. С. Тас-оол өс-өп, чүвө чугаалап, чыгыла-нарга байыр чедирген. Слэ-у 5 командадан 40 ажыг өө-реникчи киришкен.

Байырлыг ажилышкын соон дарыг өөреникчилер ир-гилжип киришкен. Мал, ку-с ажилдагылар, ногаа өстүр-гүчүлери туралга артып каг-лаар. Чер чарар трактористер, электриктер саалга киржир саанчылар, шиле, фермаже тускай автобус-биле үлүгү-лөр.

Маргылдаанын шилеке-лери районнуң агропелтер каттыжымшыкынын туску эртемчилери тус-тус олутта-рын халаскан.

Мал ажилдагылар бол-дус саанчылар харымал туса-з олутуун чыгыла челе бот-тун. № 2 Сарыг-Сеп ортук шко-лазынын тоску классына Кара Маскыр баштайгы ай-лыгынын иллик чокка хаа-лап каарга, өскөлери бот-туктуп-ле келди.

Эткер уксаалыг калы-инектерин өстүрүп турар! — Чоң тарзы малын кем-герилдиге калыг болуру!

Мал калыг кемчир-лүргө шилгээлдеп ап туса-ры!

Каранын билдир-даа кон-кур, алга калыг-даа айты-рылгар салырга, черде торлус дивий, билдигер, тоза ха-рымлаш, турар чоруй бары.

Хову ажилдагылар бо-дус саанчылар конкурсуунга челе бээрине Иллыкка ор-тук шко-лазынын «Чалын» бригадалыгын келгүчү Ич-на Бортоновна хергизип ту-гузуп дугайында хара-а-лап бар. Оон хергизиле ай-тырманын хурунгу суула бис салып калгы. Оондун өсөс айтырмаларын ол колдуула чүлө беш демдектерге ха-

мыламы. Ногаа өстүрүлгөсүн слэ-дун кол судууш Тюдмита Романовна Никитина шча-гаан тур. Өөреникчилер бу-дүк чыл дургусуна шиле-дин алган билдин көдөз ажил-агайын специалистер — зоотехниктер, мал эмчи-ри, агрономдарын мурунга көргүзүп, шилги шыгыга эр-тип, амыдыралга баш-тайгы дадыгышкынын ап су-арлары ол.

Чер чарарынын, икк са-арынын конкурстары кон-кур олут эркен.

Саанчылар конкурсуун кө-рү-биле слэдуун киржикчи-лери шугузу Мерген сүт-ба-раан ферманын чалылаа чедип келген. Алаа будурлуге бригадаларынын тос саанчы-лыг маргышкан. Оон киржик-чи бүрүзү баштай электи-биле ажилдагылар аппаратын ча-каш, катан элээр. Оон кы-лыгына алды мнута тускай-лаан. Саала аппаратын ча-зын элээрине эи-не дөгөс-үн — беш чартык мнута Ил-лыкка сууран келген сек-си классы Мерген Ондан хөг-жүс.

Саалданы эгелер! — деп, судууларынын бирээс Влади-мир Ак-ооловну Колдун му-ден кырынга чагыламын-ды. Ол чуруп каан тараа чар-баш таалап чиген, саар иер-леринде тургулакан инек-тосе өөреникчилер божуу-чал-дыр. Саанчылар аяаз баргаш, чүлө эки үнө кир-гүзү эвес, а саалданын иер-гелде дүрүмчери бүрүзү-ле де сагыры база көрдүгөн.

Бо конкурса уругларын Иллыкка шко-лазынын тоску классы И. Носкова бирги черге үнгөн. Иллык И. Ондун ай, үшкүзү И. Дөгөс-оол элээр. Оолларын эр-те-чылгай район чемпиону А-лар Делзүй (Сарыг-Сеп шко-лазы) бирги черде бол-

ган. Илгызынде — М. Оон-дай, үшкүзүнде — М. Муула. Механизаторлардан чер ча-рарында тоску классын Зукта Салмак (Иллыкка), оолдотун-тоску классын Яша Суулу (Сарыг-Сеп) чемпионнаа. Мал, чер ногаа ажилынын үдөзүннери билдирге Кала Маскыр, Салма Дөлүм (Са-рыг-Сеп). Ирина Бортоновна (Иллыкка) район чемпионна-ры болгулаан.

Команда талзын-биле бирги чери Иллыкка ортук шко-лазынын будурлуге бригадын элээр, 1986 чылдын чемпи-ону кылдыр санаган. Отта-га чакгыс сан четпей барган Сарыг-Септин ийи дугар шко-лазын илгызын, Бүрөн-Бай-Хаак ортук шко-лазы үшкү-зүн элээр.

Бо чылгы чемпион — Ил-лыкка ортук шко-лазынын будурлуге бригадын элээр, 1986 чылдын чемпи-ону кылдыр санаган. Отта-га чакгыс сан четпей барган Сарыг-Септин ийи дугар шко-лазын илгызын, Бүрөн-Бай-Хаак ортук шко-лазы үшкү-зүн элээр.

Бөреникчилерин будурлуге бригадаларынын Каа-Хем рай-комунун секси слэдуун хип турда, мала агропелтер каттыжымшыкынын даар-зы Б. А. Морозов шко-ла-ларынын чыл сааныда үлүс ажил-агайында кирип турар үдүн демделгелерин, олар-нын чамалдарын ортук шко-лазы дооскан, совхозтар будурлугезинге кээп ажи-даарына чалаан.

Слэга район чемпионона-а болган өөреникчилер улаас эгелер республика конку-рсуна киржир эрген илги алганнар.

Күш-ажылга дадыгышкы-нын шыналдагы уламчалы-гына.

Д. САЛЧАК.

Бистин коор.

ИЮНЬ 20-ДЕ

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Уе» 8.45 — «Аян»

«Корчулар кыгу» 9.40 —

«А. Галин» — «Сонгү ужу»

«Жылжык» Совет Армияга

«Гор» келерилг театрында

фильм-шизин 11.55 — Делзүй

фильм аныктер 12.30 —

«Медзээр» 14.30 —

«Медзээр» 14.50 — А. Руба

«Сонгү мадырлар» экираа

«Чаш назынын сөөлүг чай»

Уран-чечен телефильм. 4-кү

сезизы 16.15 — Орус чүдү

16.45 — «Эрмитаж» Англия

нын уран чүдү 17.15 — «Э

бу-биле чугаа» Полетини

мүдөгө башкыларын

ужуражымшыкын 18.00 —

«Дем каттыжылгаш» Теле

журнал 18.30 — П. И. Чы

«Кызыл аттыг VIII делег

конкурсуунда 18.45 — Багга

делегеде 19.00 — «Ынажы

кин-биле» Док телефильм

Хоочураан алгологиянын

нызынын мототарынын

фильмде 19.45 — «Шт бо

гаш тымыш» Дөрт серия

уран-чечен фильм. 4-кү се

рия 21.00 — «Уе» 21.35 —

«Чалын В. Биске-биле ужу

ражымшыкын 22.45 — Бөгү

делегеде 23.00 — 23.40 — Опер

тага таадыжылгаштарга.

ИЛИГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — Эртени гимнастик

8.20 — Док. фильм. 8.30 —

«Шт болгаш тымыш» Дөрт

сериялыг уран-чечен филь

м. 3-кү серия 9.45 — Оператор

кыстын чаа ужураалары

М. фильмин 10.00 — «Он

ады болгаш оон уугу назы

10.50 — Агт спорттуг ССР-н

ин чемпионолу 11.20 —

«Будун, нарын — шынар»

Ала-елерге тележурнал 11.50

— Уругларга фильм. «Дача

олларын күзү саагар» 13.35

— Ангил дил 13.35 — Эш

тирлер ССР-нин чемпионолу

Киевтен дамылалга 13.55 —

Уштер дугайында 14.40 —

Нинти ир музиказынын кон

церти 15.25 — М. Горький —

«Э». Телешин 16.50 — 16.55 —

Медзээр.

КЫЗЫЛДАН

18.00 — Док. фильм

программа 18.45 — Тыва АССР

нин Телевидение болгаш ра

диоламчылыгынын талзын

биле Күрүм комитетинин

симфоник оркестринин кон

церти 19.15 — Телемел-1. Пр

граммада: Медзээр. «СЭП»

ин XXVн сьезинин шит

лдерин — амыралга

Каа-Хем улуунун релга

болдулар СЭП-ин Каа

Хем райкомун секретары

Н. О. Тоуунун чугаа

Дөдө болгаш ортук тус

кай өөрелдиге эде тургуз

арынын кол утгыныкчыларын

тин төлөлдиге чугаалап

турар бис. ККПИ-нин ректор

Х. О. Ондарын чугаа

19.55 — Чарлаар.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчытыг уаунар

«Кав-ханын квар

тед». Мультифильм. 20.15 —

П. И. Чайковский аттыг VIII

делеге конкурсуна. «Ков

лет» программасы 21.00 —

«Уе» 21.35 — 23.05 — Дашты

фильм экраны. «Хей бурганга

чүдүр шажынын дэригиз».

Редактор В. С. ШАРАВИН.

«Озаар»

Республикага шокар будут

таар Бисе кыстаар. Дие

агарнын температурасы 6—10

градус чыгыр болур. Чамда

онондуга 1—4 градус Хүд

дус 23—28 градус чыгыр.

Кызыла шокар булутта

Час чакбас. Дие агарга

температура 6—8 градус

чыгыр болур. Хүдусе 24—26

градус чыгыр.

ДИНАМОЖУЛАР ШЕНЕШКЕННЕР

Танды районнуң Дүргө суурда Култура бажыны будурун баазанын талзын-биле болгаш нилда чорутуун турар култура-массалыг ажил-лын байдалы-биле районга эки көргүзүлгү култура чы-радышкын четкилеринин са-нынга хамааржып турар.

Бо Култура бажынында уран чүдүн бөлүмчөлеринде аныкта шымдарынын, хостуг хуретин, ча адарынын спорт-чу секциялары ажиллап кел-ген. Оон аныкта көдөз ажи-гайын машина-трактор чо-лаачыларынын база агрозо-тотектин өөрелдигерини бөлүмчери суббота, воскрес-ные саанында доктаамал ажи-лай турар. Ол бөлүмчере шыналдагыр эркен. Ам бо хуретинде илде практиктик ич-келдерин кидил түлүк үзө.

Култура бажынын баа-зынга муруну зонанын район-нарын көдөз ажил-агай ажилдачыларын семина-лары квартал саанында эртин

турар. Ол шынар спортчу маргылдаалар даштанар хү-нерде бо-ла болу бергилээр. Чокта чаа Тыва АССР-нин Иштик херектер министр-ствозун «Динамо» спорт китилелдерин муруну зона азын-биле 5 районнарын ми-лиция ажилдачыларынын чалгы спортчу сезонуун ажи-дамышкыныга турсааткан маргылдаалар болгулаан.

Алаа 50 динаможулар шы-далга, стол теннизыне, боо-далга маргышкына.